

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sote- ja maakuntauudistuksessa

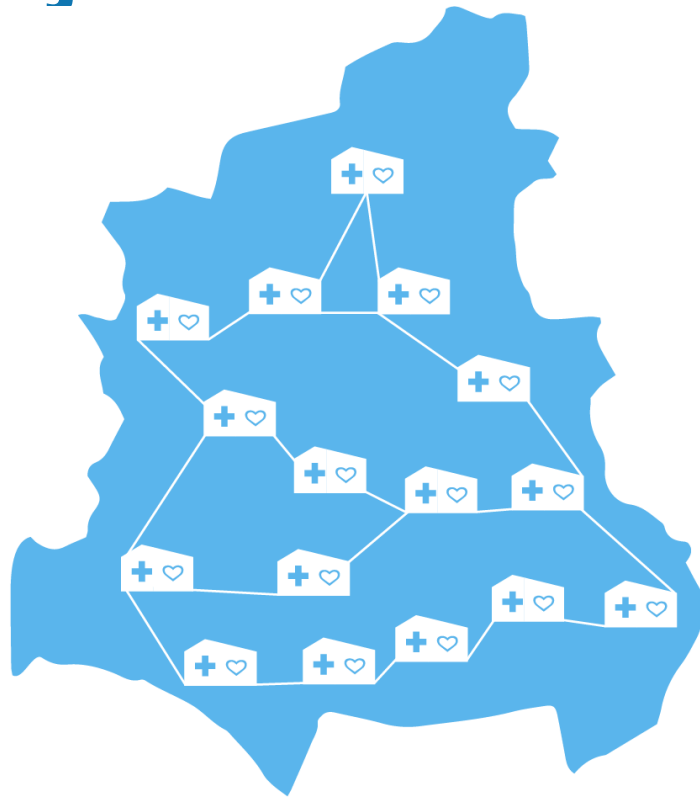
- kuntien ja maakuntien yhteinen tehtävä

HALLITUKSEN
REFORMI

Vastuu yhdelle toimijalle

MAAKUNTA:

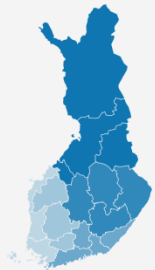
- Järjestää ja rahoittaa sote-palvelut 2020 alusta.
- Vastaa, että palvelut on sovitettu yhteen, toteutetaan lähellä ja väestön tarpeiden mukaan yhdenvertaisesti.

SOTE-UUDISTUKSEN KULMAKIVET

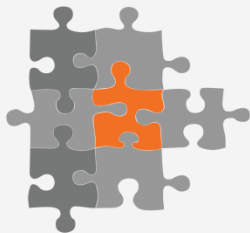
STM 05/05/2017

1 VASTUU MAA- KUNNALLA

Kotimaakuntasi vastaa jatkossa siitä, että saat tarvitsemasi sosiaali- ja terveys palvelut.

2 PALVELUT SOVITETAAN YHTEEN

Palvelut sovitetään tarpeidesi mukaisiksi kokonaisuuksiksi.

Saat hoitoa ja palvelua oikeaan aikaan.

3 VALINNAN- VAPAAUS LISÄÄNTYY

Saat valita itse, mistä hankit palvelusi.

Vaikutusmahdollisuutesi lisääntyvät. Voit valita julkisesti tai yksityisesti omistetun palvelun.

4 SÄHKÖISIÄ PALVELUJA – TIETO KULKEE

Saat verkosta kattavasti tietoa sekä erilaisia palveluja (esim. etälääkäri).

Tietosi siirtyvät sujuvasti eri palveluntuottajien välillä.

5 KUSTANNUS- TEN KASVUA HILLITÄÄN

Kun verovarot käytetään tehokkaammin, kustannusten kasvua voidaan hillitellä.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

- Toimintaa, jolla **tuetaan ihmisten mahdollisuuksia** hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden sekä työ- ja toimintakyvyn ylläpitoon ja parantamiseen
- Mahdollisuuksia luodaan **pitämällä huolta olosuhteista**, jotka tukevat hyvinvointia ja terveellisten valintojen tekemistä
- Ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen vaikuttavia palveluja ovat esim. varhaiskasvatus ja koulutus, liikunta-, ruoka- ja kulttuuripalvelut, kaavoitus, liikennejärjestelyt
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä toteuttavat kuntien lisäksi monet tahot, mm.
 - järjestöt, seurakunnat ja yritykset
 - seudulliset sote-palvelutuottajat
 - työ- ja elinkeinopalvelut, AVIt, ELY-keskukset ja maakuntaliitot

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Nykyinen lainsäädäntö

- Perustuslaki 19 §
 - Julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä
- Kuntalaki
 - Kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla (1 §)
 - Kuntastrategiassa tulee ottaa huomioon kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen (37 §)
 - kiinteä osa kuntastrategiaa sekä talouden ja toiminnan suunnittelua
- Terveydenhuoltolaki (2010)
 - kunnan ja yhteistoiminta-alueen tehtävät 11 § ja 12 §
 - sairaanhoitopiirien tehtävät 36 §
- Sosiaalihuoltolaki (2014) 2. luku
- Erityislainsäädännössä
 - eri väestö- ja asiakasryhmien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä säädetään yksityiskohtaisemmin

Kuntien hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tehtävät ja rakenteet (järjestämislaki 7 §)

- **Seuraa** asukkaiden terveyttä ja hyvinvointia sekä niihin vaikuttavia tekijöitä väestöryhmittäin
- **Raportoi** kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä valtuustolle vuosittain
- **Valmistelee** valtuustolle **hyvinvointikertomuksen** kerran valtuustokaudessa
- **Asettaa tavoitteet ja toimenpiteet** hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin perustuen
- **Toteuttaa** päätösten vaikutusten **ennakkoarviointia**
- **Nimeää vastuutahot** hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen
- Tekee **yhteistyötä** maakunnan ja muiden kunnassa toimivien tahojen kanssa (ml. järjestöt)

HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMISEN RAKENTEET JA TOIMEENPANO KUNNISSA

HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMISEN JOHTAMINEN

Vastuut, työnjako, osaamisen ja prosessien johtaminen

TIETO

Terveyden, hyvinvoinnin ja terveyserojen seuranta, arviointi ja raportointi

- Hyvinvointikertomus ja indikaattorit

RESURSSIT

- Henkilöstövoimavarat
- Muut voimavarat

OSAAMINEN, KOULUTUS

- Ammatillinen
- Strateginen

HYVIEN KÄYTÄNTÖJEN TYÖKALUPAKKI

- Toimintamallit ja käytännöt
- Työvälineet ja menetelmät

KUNTASTRATEGIAT

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteet osana kuntastrategiaa ja toimialojen suunnitelmia

TOIMEENPANO JA TOTEUTUS

Toimeenpanorakenteet: HV&TE ohjaustyöryhmä, teemakohtaiset työryhmät

- Koordinaatio ja yhteistyö

TOIMIALA-KOHTAISET

Tavoitteet ja tehtävät

HANKKEET

Moni-
ammatilliset
työryhmät

Perttilä
2010

Maakuntien tehtävät hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä - Maakuntalaki

Maakuntastrategia (35 §)

- Asukkaiden hyvinvoinnin edistämisen huomioon ottaminen maakunnan strategiassa

6 § Maakunnan tehtävät

1) sosiaali- ja terveydenhuolto;

- Ehkäisevät sosiaali- ja terveysterveyspalvelut

2) hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistämisen ja ehkäisevän päihdetyön asiantuntijatuki kunnille;

- Kuntien hyvinvointikertomustyön ja ennakkoarvioinnin tuki
- Hyvinvointi- ja terveystiedon tuottaminen kunnille sekä tuki niiden tulkitsemiseen
- Alueellinen koulutus, kehittämis- ja tutkimushankkeiden koordinaatio sekä valtakunnallisten ohjelmien toimeenpano

Maakuntien tehtävät hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä - Järjestämislaki

- **8 § Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen maakunnassa**
 - Päätösten vaikutusten ennakkoarviointi eri väestöryhmien hyvinvointiin ja terveyteen
 - Tavoitteiden sekä toimenpiteiden ja vastuutahojen määrittely
 - Alueellisen hyvinvointikertomuksen valmistelu yhteistyössä alueen kuntien kanssa
 - Yhteistyö ja alueen kuntien asiantuntijatuki
- **Ehkäisevät sosiaali- ja terveyspalvelut**
 - Terveydenhuoltolain 2. luvun mukaiset ehkäisevät palvelut, mm. neuvolat, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto, terveystarkastukset ja -neuvonta
 - Ikääntyvien toimintakyvyn edistäminen ja tapaturmien ehkäisy
 - Sosiaalihuoltolain mukainen ehkäisevä ja edistävä toiminta
- **Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen korjaavissa sote-palveluissa**
 - Osana laadukasta hoitoa, esim. terveyttä edistävän liikunnan palveluketju, savuton leikkaus, lasten tukeminen aikuisten mielenterveys- ja päihdepalveluissa, jne.
 - Sosiaalihuolto edistää yksilöiden, perheiden ja yhteisöjen hyvinvointia, sosiaalista turvallisuutta ja osallisuutta

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen alueellinen yhteistyö

ASUKKAAT

Lähtökohtana tieto asukkaiden tilanteesta ja tarpeista
Asukasosallisuuden vahvistaminen kaikessa toiminnassa

YHTEISTYÖPOOLI

- **Maakunta koordinoi**, kiertävä puheenjohtajuus
- **Verkostoiva toimintamalli**, riittävä edustuksellisuus ja monialaisuus alueen tarpeiden mukaan
- Kokoo toimijoita yhteisten tavoitteiden linjaamiseksi, toimeenpanosta sopimiseksi sekä seurannan toteuttamiseksi

Tuki

ALUEELLISET TOIMIJAT

Järjestöt, seurakunnat, poliisi, oppilaitokset, korkeakoulut, jne.

VALVONTA (LUOVA)

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toiminnan valvonta

- Maakunnat
- Kunnat
- Palveluntuottajat

KESKUSHALLINTO

Strateginen hyte-johtaminen ja koordinaatio:

Poikkihallinnollinen yhteistyö, hyvinvoinnin, terveyden ja eriarvoisuuden seuranta, tavoitteen asettelu, arviointi ja raportointi, alueellinen hyvinvointikertomus

SOTE

Hyvinvoinnin ja terveyden asiantuntija, järjestämisoosaaminen, palvelustrategia, palvelulupaus, koordinaatio, hyvät käytännöt

ALUEIDEN KEHITTÄMINEN JA KASVUPALVELUT

Oman alan terveyden, hyvinvoinnin ja eriarvoisuuden seuranta, arviointi ja raportointi

MAAKUNTA

Maakunnan monialainen HYTE-ryhmä

MAANKÄYTTÖ

Oman alan terveyden, hyvinvoinnin ja eriarvoisuuden seuranta, arviointi ja raportointi

JNE

Sopimukset

Maakunnan tuottamat palvelut

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen osana ehkäiseviä ja korjaavia palveluita, *sisällöllinen asiantuntijatuki kunnille*

YRITYKSET

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen osana ehkäiseviä ja korjaavia palveluita

KOLMAS SEKTORI

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen osana ehkäiseviä ja korjaavia palveluita

KOLMAS SEKTORI

Vapaaehtois-työn toimijana

KUNTA

Strategia, työnjako, osaamisen ja prosessien johtaminen

Kunnan johtoryhmä ja/tai monialainen HYTE-ryhmä

KESKUSHALLINTO

Koordinaatio:

Terveyden, hyvinvoinnin ja eriarvoisuuden seuranta, arviointi ja raportointi, hyvinvointikertomus

SIVISTYS

Oman alan terveyden, hyvinvoinnin ja eriarvoisuuden seuranta, arviointi ja raportointi

TEKNINEN

Oman alan terveyden, hyvinvoinnin ja eriarvoisuuden seuranta, arviointi ja raportointi

JNE

Palaute

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjaus ja kannusteet

(1/3)

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjaus ja kannusteet

- Valtion ja maakuntien neuvottelut sekä järjestämistä koskevat yhteistyösopimukset, perustana mm. valtakunnalliset tavoitteet
- Maakuntien ja palveluntuottajien julkinen vertailutieto
 - mm. palveluiden kustannukset, toiminta, tuotokset ja laatu
- Maakuntien ja kuntien valtionosuuteen liitettävä osuus (ns. HYTE-kerroin)
- Maakunnan strategia, palvelustrategia sekä palvelulupaus
- Maakuntien ja palveluntuottajien väliset sopimukset
- Palveluntuottajille maksettuihin korvauksiin liitettävät kannusteet?
 - esimerkiksi HYTE-kertoimen pohjalta määritellyt maksuperusteet

Mahdollisuuksia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjaukseen ja kannusteisiin

Henkilöstö

Tulospalkkaus?

Palkkaus

Tuottajat

Tuottajakohtaiset vertailutiedot

Korvaukset

Maakunnan ja tuottajien sopimukset sekä tuottajille maksettavat korvaukset

Maakunnan palvelustrategia ja palvelulupaus

Valtionosuus (ei sote)

Valtionosuuteen
HYTE-lisä

Valtio

Tuottajien
rekisteröinti

STMn
vuorovaikutusohjaus

Valtion rahoituksen
HYTE-kerroin

Maakunnat

Maakuntakohtaiset
vertailutiedot

Valtion verotus

Rahallinen kannustin
maakunnilta kunnille?

Yhdyspintapalveluista
sopiminen ja toteutus

Asiantuntijatuki ja
-yhteistyö kuntiin

Kunnat

Kuntakohtaiset
vertailutiedot

Kunnallisvero

Väestö

Väestöön
kohdistuvat
kannustimet:
veropolitiikka,
asiaksmaksut,
omavastuut

Maakuntien Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin - Maakuntien rahoituslaki 12 §

- Kannustaa ja tukee **maakuntia**
 - kansansairauksien ehkäisyyn
 - ikääntyvän väestön toimintakyvyn edistämiseen ja tapaturmien vähentämiseen
 - syrjäytymisen ehkäisyyn, sosiaalisen hyvinvoinnin ja työllistymisen edistämiseen
- Sovelletaan ensi kerran vuonna 2022
- Maakuntien valtion rahoituksesta noin 1% (n. 170 milj.€)
 - Määräytyy maakunnan toiminnan ja toiminnan tulosten perustella
- Indikaattorit
 - Toimintaa kuvaavat indikaattorit kuvaavat maakunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimia
 - Tulosindikaattorit mittaavat maakunnan väestön hyvinvoinnin ja terveydentilan muutosta

Maakuntien Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin - indikaattorit

Merkittävimpien kansansairauksien ennaltaehkäisyyn liittyvät indikaattorit

1. Terveystarkastuksista poisjäävien tuen tarpeen selvittäminen (äitiys- ja lastenneuvola, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto), (toiminta)
2. Elintapaneuvonnan toteutuminen tyypin 2-diabeteksen riskitekijät omaaville Käypä hoito – suosituksen mukaisesti (toiminta)
3. Päihteiden käytön mini-intervention toteutuminen terveydenhuollon asiakkaille kalenterivuonna Käypä hoito -suosituksen mukaisesti (toiminta)

Ikääntyvien toimintakyvyn edistämiseen ja tapaturmien vähentämiseen liittyvät indikaattorit

4. Vammojen ja myrkytysten hoidosta aiheutuvat sairaalahoidojaksot ja /tai sairaalassa hoidetut potilaat (tulos)
5. Kaatumisen tai putoamisen seurauksena kuolemat (tulos)

Syrjäytymisen ja työelämän ulkopuolelle joutumista ehkäisevät sekä työllisyyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen liittyvät indikaattorit

6. Tulottomat kotitaloudet, osuus kaikista toimeentulotukea saavista kotitalouksista (toiminta)
7. Työttömien toteutuneiden terveystarkastusten 1krt/v osuus suhteessa työttömien kokonaismäärään (toiminta)
8. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden osuuden väheneminen (tulos)
9. Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 16 - 24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä (tulos)
10. Alkohollikuolleisuus (tulos)

Kuntien Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosa - Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 14 §

- Tarkoituksena korvata **kunnalle** asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvien tehtävien kustannuksia sekä kannustaa niihin
- Kerroin perustuu
 - peruskoulutukseen,
 - liikuntaan ja
 - kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen johtamiseen
- Kunta voi omalla toiminnallaan vaikuttaa
 - Kunnan toimintaa kuvaavat toiminnalliset indikaattorit (29 kpl)
 - Toiminnan tulosta ja aikaansaattua muutosta osoittavat tulosindikaattorit (8 kpl)
- Lisäosan suuruus noin 57 milj.€
- ~~Puolet rahoitetaan vähentämällä vastaava määrä maakuntien rahoituksesta~~

Kuntien Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosa - indikaattorit

- **Toimintaa kuvaavat indikaattorit**

- peruskoulut(10 indikaattoria)
- liikunta (10 indikaattoria)
- kuntajohto (9 indikaattoria)

- **Toiminnan tulosta ja muutosta osoittavat tulosindikaattorit**

- Kokee terveydentilansa keskinäiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista
- Tupakoi päivittäin, % 8. ja 9. luokan oppilaista
- Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista
- Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat
- Nuorisotyöttömät
- Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat
- Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat
- Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä

- Indikaattoreiden tarkka kuvaus

<http://alueuudistus.fi/documents/1477425/3118184/Hyvinvoinnin+ja+terveyden+edist%C3%A4minen+2016+08+30.pdf/5757363a-ea04-469c-aee-555f0c410fa9>

Yhteenvedo

- Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen säilyy kuntien tehtävänä
- Yhteistyö avainasemassa
- Rakenteet ja yhdessä sovitut prosessit mahdollistavat tavoitteellisen ja vaikuttavan toiminnan

Lisätietoa

- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimeenpano maakunnissa (Alueuudistus.fi): <http://alueuudistus.fi/documents/1477425/3195906/Hyvinvoinnin+ja+terveydenedist%C3%A4misen+toimeenpano+maakunnissa+23.5.2017.pdf/3d21c7fb-763a-4a4c-b4b2-ffadbfa6035a>
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjaus ja kannusteet (Alueuudistus.fi): <http://alueuudistus.fi/documents/1477425/3118184/Hyvinvoinnin+ja+terveyden+edist%C3%A4minen+2016+08+30.pdf/5757363a-ea04-469c-aaee-555f0c410fa9>
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sote-uudistuksessa (Alueuudistus.fi): <http://alueuudistus.fi/soteuudistus/hyvinvoinnin-edistaminen>
- Alueellinen hyvinvointikertomus (THL): <https://www.thl.fi/fi/web/terveyden-edistaminen/johtaminen/tyokaluja/hyvinvointikertomus/alueellinen-hyvinvointikertomus>
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnassa on poliittinen valinta (THL): <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2015111217152>
- Kuntien hyvinvointikertomus (THL): <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2016083023290>